

KORIZMENE MEDITACIJE

Andelko Domazet

Uvod

Korizmeno vrijeme započinje evanđeoskim odlomkom u kojem se govori o Isusovoj kušnji u pustinji i koji sadrži njegovu nastupnu propovijed: "Ispunilo se vrijeme, približilo se kraljevstvo Božje! Obratite se i vjerujte evanđelju!" (Mk 1, 15) Liturgija naziva korizmeno vrijeme – vrijeme milosti: 'Sad je vrijeme milosti, sad su dani spasa'. Danas se mnogi boje riječi kao što su: korizma, pokora, post, obraćenje. Te riječi međutim žele nam reći kako je teško biti čovjek, *rasti u ljudskosti*, imati čisto srce, poslove svoje obavljati pravedno. Kada ne bi bilo korizme, naš bi se život zapravo pretvorio u 'karneval': bili bismo ljudi koji stalno hodaju s maskama na licima, želeći biti ono što nisu. Korizmeno vrijeme je stoga poziv da skinemo maske koje najčešće nosimo u životu. To je vrijeme u kojem treba konkretizirati našu volju za obraćenjem kako bismo čitavo naše biće, duh i tijelo, učinili prijemčivim za božanski život koji se pojavljuje na Uskrs.

Korizmeno je vrijeme stoga vrijeme *posvećenja*. To posvećenje odvija se preko tri vrste pokore: prva je *fizička* i odnosi se na naše tijelo, druga je *govorna* i odnosi se na naš jezik, a treća je *mentalna* i odnosi se na naš um i misli.

Fizička pokora posvećuje naše tijelo tako da snagu našega tijela koristimo kako bismo drugima pomagali: vršili dobra djela, bavili se dobrotvornim radom, služili bolesnicima, i sl. Govorna pokora želi posvetiti naš jezik i naše riječi. Ona se odnosi prije svega na svakodnevno korištenje dobrih i plemenitih riječi. Izgovarati riječi kojima ćemo druge savjetovati, obodriti, a ne povrijediti i obeshrabriti. Govorna pokora zahtijeva izbjegavanje psovki, pogrđnih izraza, navike klevetanja i ogovaranja drugih. Naš govor treba biti odmjeren, blag, jasan. Mentalna pokora želi posvetiti naš um, naše misli. To se prije

svoga odnosi na trud oko dobrih misli, na oslobađanje našega uma od misli punih straha, tjeskobnih briga, mržnje, pohlepe i taštine. To je vježbanje um koji nas treba dovesti dotle da naš um počiva u Bogu i bude ispunjen ljubavlju prema svim stvorenjima.

1. KORIZMENA (Lk 4, 1-13): *Tri napasti ili koja je cijena slobode?*

U evanđelju prve korizmene nedjelje (Lk 4, 1-13) čitamo kako je Isusu u pustinji bio kušan. Svaki čovjek je kušan, napastovan. I svetac i anđeo. Ima nešto paradoksalno u našem svijetu: kao da se zlo organizira samo od sebe, nekako automatski, bez napora i poteškoća, dok se dobro s mukom probija, posred tisuće otpora i protivljenja. Zato je potrebno odlučiti se za Boga, za Dobro, za Svjetlo. I svaki je čovjek pozvan birati. Problem dobra i zla ne događa se izvan nas. On se događa u svakome od nas.

U svoje vrijeme film Martina Scorsesea: 'Posljednje Isusovo iskušenje' izazvao je burne reakcije. U njemu je prikazan Isus koji je pred svoju smrt bio napastovan da potraži zemaljsku sreću s Marijom Magdalenom i napusti svoje poslanje. Ne ulazeći u dublje diskusije o tom filmu, važno je ipak jasno istaknuti kako se u Isusovim iskušenjima ne radi o tome da On ne zna izaći na kraj sam sa sobom. Ono što evanđeoski opis napastovanja Isusa jasno iznosi na vidjelo jest *igra mogućeg* u ovom našem svijetu: što čovjek može učiniti ili ne učiniti, poštivati ili prekršiti zapovijedi Božje. Stoga je opis Isusovih iskušenja sažetak povijesti čovječanstva do naših dana. U pustinji je Isus prošao kroz tri vječna iskušenja ljudskog roda. Od postanka svijeta čovjek je napastovan ekonomski, religiozno i politički: pohlepa za posjedom (gramzljivost), žudnja za moću (častohleplje) i ovisnost o senzacionalizmu (izvanjskim uzbuđenjima).

Prvo je bilo *ekonomsko iskušenje*, gdje mu dolazi Vrag i kaže: 'Izgledaš gladan, mladi čovječe! Zašto ne zamijeniš ovo kamenje za kruh?' A Isus odgovara: 'Čovjek ne živi samo od kruha, nego od svake riječi koja izlazi iz usta Božjih'. Tu je opisana napast naših osjetila: kada je čovjek spreman radi novca sve učiniti. Idolatrija obilja i raskoši zapadnog društva, duh kapitalizma, postaje grob Svjetla istinitog koje rasvjetljuje svakog čovjeka (usp. Iv 1, 9). To je 'tjelesni' čovjek koji je

usmjeren samo na sebe. Za njega su zemaljske stvari nešto apsolutno. To je napast da čovjeka vidimo jedino kao 'biće koje jede'.

Tu čovjekovu temeljnu ovisnost o 'kruhu našem svakidašnjem' oduvijek su znali iskoristiti vlastodršci svih boja i vremena. Politička, državna, osobito totalitaristička moć, želi čovjeka kupiti ili zarobiti pomoću kruha. Pred potrebom kruha svatko je napastovan da se odreče vlastite slobode, ideala, zadane riječi, moralnosti. Od toga nije imuna ni demokracija. I ona može postati diktatura kruha. Nije stoga čudno da se u današnjem svijetu vodi bespoštedna borba upravo oko monopola nad kruhom. U globalnom svijetu vlada ekonomija, krediti svjetskih banaka i politički kompromisi. Prva napast je, dakle, osjetilna, biološka: naše naravne potrebe. Isus odbija đavolski prijedlog jer čovjek ne živi samo o kruhu. Tako nas želi poučiti kako je potrebna doći do sinteze u našem životu između vremenitog i vječnog, materijalnog i duhovnog, vidljivog i nevidljivog.

Onda kao sljedeće, imamo *političko iskušenje*. Isus je odveden na vrh planine gdje su mu pokazani svi narodi svijeta, i Vrag mu kaže: 'Možeš vladati nad svima njima ako se meni pokloniš.' To je lekcija o tome što je potrebno da bi se bilo uspješan političar. To je idolatrija politike. Od svih napasti najgluplja i najžalosnija. Ljudi se svakodnevno odriču svoga dostojanstva, gmižu na poslu kako bi zadobili (politički) moć. Evandeoski tekst ovdje donosi opis jedinstvena prizora: Krist pred 'filmskom projekcijom' zemaljskih kraljevstava i njihove slave. O kakvim je to kraljevstvima svijeta ovdje riječ? O kraljevstvima i carstvima koja su nastala na kostima pobijenih, na podmuklim dvorskim izdajama, na ambicijama beskrupuloznih diktatora? Ne. Vrag nije tako glup. Nije Isusu to prikazao. Nije mu govorio o tome kako može vladati samo tamo gdje stvara nered i tjera ljude jedne protiv drugih. 'Sve ću ti dati ako mi se ničice pokloniš! Pogledaj, sve to *ja ću ti dati!*' Sotona je Otac laži. Pred njim gmižu oni koji sanjaju o zemaljskim kraljevstvima stvorenima političkom silom i nasiljem. Tako najčešće postaju bezvoljno oruđe kadro učiniti svako zlo. Oni više nisu sposobni prepoznati zlo! Moć je iluzija da nas nadmoć, gospodovanje nad drugima može učiniti sretnima. Isus odbija tu napast jer ne žudi vladati poput ovozemaljskih vlastodržaca. Njega zanima nešto drugo: kako upotrijebiti moć u korist ljudi a ne protiv njih.

Konačno Vrag kaže: 'A sada kada si tako produhovljen, hajdemo u Sveti grad, na vrh Hrama pa da vidim kako se bacaš dolje s njega. Bog ćete držati i nećeš biti ni okrznut.' To je ono što je poznato kao *duhovno iskušenje*, kao duhovno napuhavanje. Ja sam tako duhovan, da sam iznad tjelesnih i ovozemaljskih briga. Ali Isus je inkarniran, zar ne? Stoga kaže: 'Ti nećeš iskušavati Boga!' Treća napast jest napast pseudo-religije. To je čovjek magije i nekorisnih čuda, unosne religije. Čovjek koji umjesto da služi Bogu, služi se Bogom. To je napast praznovjerna čovjeka koji od Boga čini idola. U ovoj napasti prepoznamo kleričku bahatost, grešnu Crkvu, loše službenike Hrama, one koji su više zaokupljeni sobom i svojim opstankom negoli Božjom riječju i odgovornošću za svijet.

Krist je izrekao jasno i odlučno svoje trostruko 'ne': odbija ropstvo trbuha, ne želi iskušavati Božju dobrotu i odriče se politike bez dostojanstva. Neka nam Gospodin podari Milost da tijekom korizme pročistimo naše srce kako bismo mogli uskrsnuti na novi život.

2. KORIZMENA (Lk 9, 28-36): *Na putu preobraženja*

U svijesti vjernika prevladava slika o Isusu kao neumornom putujućem propovjedniku i iscjelitelju. U Novom zavjetu međutim evanđelisti izričito spominju da je Isus molio. On se često povlačio u osamu da bi se molio svom Ocu. "Rano ujutro, još za mraka, ustane, izađe i povuče se na samotno mjesto i ondje se moljaše." (Mk 1, 35) Isusov život i djelovanje jedan su veliki i neprekinuti razgovor između Sina i Oca, kako nam to svjedoči Evandjelje po Ivanu. Marko izričito spominje brdo kao mjesto molitve. "I pošto se rasta s ljudima, otiđe u goru da se pomoli." (Mk 6, 46).

Lik Isusa molitelja na osobit je način opisan u prizoru preobraženja. Evanđeoski tekst nam veli: 'Povede Isus sa sobom Petra, Ivana i Jakova te uzide na goru da se pomoli. I dok se molio, izgled mu se lica izmijenio...'. (Lk 9, 29).

U tekstu prepoznam nekoliko važnih koraka na našem putu preobraženja. Prvi korak glasi: '*povede sa sobom Petra, Ivana i Jakova...*'. Isus uzima u zajedništvo nekolicinu ljudi i odlazi na goru. Pouka za nas: dopustiti Isusu da nas povede sa sobom, da nas osvoji i

zahvati. To je pasivnost predanja. Ono je neophodno jer ne možemo svojim silama svladati razdaljinu između neba i zemlje. Bog nam prvi dolazi u susret, potiče, poziva i želi povesti sa sobom na goru. Na nama je da odgovorimo na tu Božju inicijativu, da dopustimo da nas ljubi, da Mu ne stavljamo prepreke. U tome leži drama Boga.

Zatim u evanđeoskom tekstu čitamo: 'te *uziđe* s njima'... To je drugi korak na putu preobraženja. Valja uzići! Ovdje započinje ljudski trud, čovjekov osobni odgovor. Uzići na goru pa makar to bilo veoma polako, napustiti ravnicu ponavljanja, osvojiti novi prostor, proširiti naše vidike... Kao što je poznato, što se čovjek više uspinje, to vidi dalje, a zrak koji udiše postaje čišći. Konačno, s vrhunaca, odozgor se sve vidi nekako drugačije, preglednije, sve je obasjano svjetlom. I naše uspinjanje se događa s Njim.

Treći korak na putu preobraženja glasi: 'I dok je molio *izgled* mu se lica izmijeni...'. Isus se je preobrazio. Sve je na Njemu postalo sjajno, protočno za Božju ljepotu i svjetlo. Molitva, dakle, mijenja izgled lica, a ne estetska operacija. Moliti znači uroniti u Boga i dopustiti da kroz nas prokapa ulje radosti, da isijava svjetlost Božja. Da kroz molitvu Bog eksplodira unutar čovjeka. Zato dolazimo svake nedjelje u Crkvu. U nazočnosti Boga sve stvari dobivaju drukčiji smisao, drukčije svjetlo: i ono što mislimo, radimo, i ono što govorimo, i ono što slavimo. Molitva je poduhvat, djelo Božje. Iskrena molitva izvršava duhovnu i tjelesnu preobrazbu. Moliti znači stići do preobraženja. To je odlučujući trenutak za naš duhovni rast. Nažalost, kod mnogih kršćana molitva se pretvorila u oblik bijega, otuđenja, 'drogiranosti', dok bi zapravo trebala biti trenutak hrabrog suočavanja, iskreni trud oko našeg odgovora.

Na kraju evanđeoskog odlomka čitamo: 'Ovo je Sin moj, Izabranik! Njega slušajte!' Kao da nam Bog želi reći: 'Ovo je čovjek kakvog volim, kakvog želim, kakvog sam htio kada sam vas stvorio...'. Isus je mjera ljudskosti. Punina. Zato našu ljudskost trebam svaki dan ostvarivati, mjeriti prema Njemu... On je model, arhetip. Gdje postoji ljudskost u Kristovom smislu, tamo je nazočan Bog. O kada bismo to postigli: da našu ljudskost preobrazimo, da budemo objava Boga u našoj ljudskosti.

Gora preobraženja je *simbol* svih onih koji žele napraviti duhovne pomake, putovati, uspinjati se, ne pomiriti se sa svojim lošim

navikama, kompromisima, udobnostima. Na tom putu preobraženja događa se 'naš osobni Izlazak', to jest prijelaz iz jednog stanja u drugo, iz ropstva u slobodu, iz nereda u red, sklad i ljepotu, iz smrti u život, iz zla u dobro.

3. KORIZMENA (Lk 13, 1-9): *Je li se čovjek kadar obratiti?*

Treća korizmena nedjelja želi istaknuti nužnost obraćenja u kršćanskom životu. *Obraćenje* je glavni problem, zapravo jedini pravi problem vjere. Istinska obraćenja - kako su danas postala rijetka! Mnogi vide razlog tomu što su ljudi izgubili osjećaj za grijeh. Koliko god je ta tvrdnja na mjestu, ipak obraćenje ne smijemo poistovjetiti jedino s osjećajem grešnosti. Ili pokret obraćenja dolazi iz najintimnijeg dijela našega bića, ili se u nama ama baš ništa neće pokrenuti.

Jesu li ljudi kadri obratiti se? Je li naša slika o čovjeku toliko pesimistična da više ne vjerujemo u mogućnost obraćenja? Ako je tako, evanđelje nas u tome demantira. U evanđelju nailazimo na mnoge povijesti obraćenja. Zato je obraćenje uvijek moguće. I to nije neko naivno fiksiranje na 'dobru u ljudima'. Vjerovati da se čovjek može obratiti, znak je naše vjere. To je rečenica vjere! Čovjek posjeduje slobodu, mogućnost da se obrati. On nije osuđen na neurotsku prisilu i ponavljanja uvijek istih radnji.

U biblijsko-kršćanskoj tradiciji pojam obraćenje spada u temeljni pojam kada se govori o čovjekovom odnosu prema Bogu. U Bibliji je čovjek viđen kao biće koje može pogriješiti i promašiti, i koji to zapravo stalno i čini; međutim, takvi promašaji nisu nešto sudbinsko (kao u grčkoj tragediji), nešto konačno i nepopravljivo. Postoji mogućnost otkupljenja od krivnje, ispravka i čovjek smije nanovo započeti.

Za ispravno shvaćanje obraćenja važno je osvjetliti duboku teološku dimenziju obraćenja. U obraćenju nije riječ samo o tome da se isprave vlastiti grijesi na osobnom i međuljudskom planu. Pojam obraćenja prije svega opisuje ispravan stav čovjeka 'pred Bogom'. Zato će starozavjetni proroci pozivati na obraćenje kao na povratak izvornom odnosu između Boga i njegova naroda, na povratak 'prvoj

ljubavi' i na odvratanje od lažnih bogova (idolatrija). Izvorno značenje židovske riječi 'šub': vratiti se natrag, tj. do mjesta od kojega smo se bili udaljili, povratak na ispravan put. Kada se pak koristi grčki izraz za obraćenje ('metanoja'), tada se naglasak stavlja na promjenu mišljenja, dakle težište se premješta na duhovno-unutarnji proces. Obratiti se znači promijeniti način razmišljanja i uskladiti život s riječju Božjom. Latinski pojam ('poenitentia') stavlja u prvi plan potrebu pokore, nadoknade, poboljšanja i s time povezanog truda.

Obraćenje u počecima kršćanstva poprima novi naglasak jer je povezano uz navještaj radosne vijesti o blizini Kraljevstva (usp. Mk 1, 15). Ono nije više uvjet kako bismo susreli Boga, već je ponuda spasa i posljedica susreta s Bogom. Ili jednostavnije rečeno: 'Idi prema Bogu, susretni ga, osjeti Njegovu ljubav pa ćeš se obratiti!' Etički imperativ je dakle posljedica soteriološkog indikativa odnosno: 'Najprije otkrij svoje dostojanstvo djeteta Božjega, ono što ti stvarno jesi u Božjim očima, a zatim se ponašaj sukladno tome!' Time bit kršćanskog shvaćanja obraćenja nadilazi svako moraliziranje i legalizam. Bit obraćenja sastoji se u okretanju Bogu, u ljubavi prema Bogu i bližnjima (usp. Lk 10, 27). To je najbolja formula obraćenja.

Pravo obraćenje uvijek unosi u čovjekov život radost i duboki mir. Ako čovjek odbija sebi oprostiti, ako trajno nosi teret krivnje, ako Boga doživljava ispunjen strahom, ako Ga vidi kao neumoljivi zahtjev a ne kao dar i ponudu, tada je to pogrešno shvaćanje obraćenja. Dobro se prisjetiti riječi proroka Hošee koje svjedoče kako je Božja ljubav uvijek jača od naših padova: 'Kako da te dadem, Efrajime, kako da te dadem, Izraele! Srce mi je uznemireno, uzavrela mi sva utroba... jer ja sam Bog, a ne čovjek.' (Hoš 11. 8-9).

Ponuda obraćenja je 'kairos', milosni čas, prilika koju Bog nudi, ali koja se može i proigrati, kao što to odlomak iz evanđelja potvrđuje (Lk 13, 1-5). Bog je strpljiv s ljudima, ali ako oni ustrajno odbijaju Božju ponudu spasa, On ih prepušta samima sebi, to jest neispunjenosti i sterilnosti vlastita života (usp. Lk 13, 6-9: besplodna smokva). Obraćenje je velika Božja milost, ali ne ide bez naše poniznosti, otvorenosti srca, hrabrosti da sebi priznamo vlastite promašaje. Svako vrijeme je pravo vrijeme da bismo dopustili Bogu da

nas obrati. Jedna rabinska izreka veli: 'Vrata obraćenja stalno su otvorena!'

4. KORIZMENA (Lk 15, 1-3.11-32): *Najljepša stranica o Božjem milosrđu*

Kada malo dijete po prvi put vidi vlastiti lik u zrcalu, ono još ne shvaća da zapravo vidi samoga sebe. Sve dok ne primijeti paralelnost pokreta te spozna: 'Pa to sam ja!' Slično je i s Isusovim prisporobama u evanđelju. Možda smo ih toliko puta čuli za vrijeme službe Božje u crkvi, ali nam osobno nisu puno značile. Tek kada smo se poistovjetili s likovima u Isusovim usporedbama prepoznali smo u njima, kao u zrcalu, vlastiti lik.

Na koga je Isus mislio dok je pripovijedao ovu usporedbu? Na tvrdoću farizeja? Ili možda, na očevu bol i žalost? Tko je onaj mlađi sin? A stariji? U cijeloj toj priči gdje sam ja koji danas slušam? No, pođimo redom.

Čovjek neki imao dva sina. Mlađi reče ocu: 'Oče, daj mi dio dobara koji mi pripada.' Način na koji se mlađi sin obraća ocu jest neposredan, ali zapravo arogantan; tu je netko tko nema baš velikog poštovanja prema vlastitom ocu. Tu je netko tko vidi samo svoja prava. Mi bismo danas rekli individualist. Mlađi sin je nestrpljiv, neiskusnan, iracionalan, pomalo ohol. *A stariji mu sin bijaše u polju.* On je uvijek u polju. Bijaše u polju kada je brat odlazio od kuće. Bijaše u polju i onog dana kada se njegov brat vratio. Stariji sin ne vidi ništa osim vlastitog posla. Zato je lik starijeg brata nekako odbojan. 'Stariji brat' u svima nama: revan i pohlepan, opsjednut vlastitim interesom. On, doduše, ostaje kod kuće, on je vjeran, ali pitanje je: Komu i čemu? Vjeran samom sebi ili ocu?! Oba su sina primjer kakav ne treba biti sin. Obojica griješe. Obojica su daleko od Oca.

Ima još jedan zanimljiv detalj: Braća međusobno ne pričaju, nikada se ne susreću, nikada se ne prepoznaju kao braća. Samo će Otac ili sluge govoriti o tome da su jedan drugom braća. Oni sami nikada to neće reći. Braća koja tako olako 'prekriže' jedan drugoga, otkažu pozdrav, ne žele se niti pogledati a kamoli progovoriti riječ. Jedino se otac ne može pomiriti s činjenicom da njegovi sinovi međusobno ne

pričaju. U tome je sva Božja drama: što ne uspijeva pomiriti braću! *Ovaj tvoj sin!*, reći će stariji sin Ocu. Dok će Otac, nastojeći ih pomiriti, reći: *Ovaj tvoj brat!*

Čitamo dalje: *Nakon nekoliko dana mlađi sin pokupi sve, oputova u daleku zemlju...* Zbog čega je otišao? Ovdje nismo pred onim što psihoanaliza ističe: problem odnosa prema vlastitom ocu. Nikakav Edipov kompleks. Ništa od svega toga nema u priči. Pobuna mladog sina nije usmjerena protiv vertikale, Boga. Narav i motivi sinovljeve pobune vode nas u drugom pravcu. Isus je izabrao jedan motiv. On je vrlo snažan: mladićeva težnja za slobodom. Mladost je vrijeme apsolutiziranja, vrijeme kada osobno ja postaje središte svijeta. Mladost je vrijeme pobuna i sumnji, vrijeme prekida, međutim ne i nevjere. Bog je tu negdje, ali pripada nečemu što je 'staro', uobičajeno. A on žudi za novošću, za 'dalekom zemljom'. 'Daleka zemlja' jest simbol kojim se želi opisati novost života koju mlađi sin traži; taj izraz upućuje na shvaćanje slobode kao prekoračenje ustaljenih granica, kao kršenje zapovijedi i zabrana. Jedno je sigurno: mladića je 'pogodila' izvanjska ljepota, privlačnost i zavodljivost svega onoga što svijet može ponuditi. Isus će reći: *Živeći razvratno...* U izrazu 'živeći razvratno' sažete su sve ludosti osjetila. To su 'sinovi zemlje', tjelesni, oni koji slijede 'logiku tijela', to su 'grijesi tijela'. No, ne bi ipak trebalo zaboraviti kako su još veći 'grijesi duha'.

Ustat ću, poći svom ocu... Ovdje možemo uočiti promjenu pravca kretanja: kada je odlazio, pred njim je bio cijeli svijet. Lako je otići, ali je puno teže vratiti se. Kada se odlazi, nizbrdica je i sve ide lako, No, povratak je uvijek uzbrdica, uspinjanje, napor. Sada, *dolazi k sebi*: vraća se k sebi, postaje svjestan, sabire se u svojoj nutrini. Ovo ustajanje je zapravo pad na koljena. A da bi pali na koljena hoće se rijetka veličina duha. To je istinski potres u duši. Tada nas nešto tjera iznutra da kažemo: *Oče, sagriješih...* To je najveći problem: biti sposobni ući u sebe i pronaći snage da se vratimo! Ljudi obično odugovlače i dokle god ide kako-tako u njihovu životu ne žele promijeniti smjer vlastita života...

Dok je još bio daleko, njegov ga Otac ugleda, ganu se, potrča, pade mu oko vrata i izljubi ga... Uvijek je tako: Otac je prvi koji se naginje, gleda u daljinu, pokreće se, trče ususret. Uvijek je Bog koji prvi ljubi (1 Iv 4, 10). To je bit, srž kršćanstva, i naše vjere. Tako se

ponaša ljubav! Otac koji potrča ususret sinu znači: izlazi konačno na vidjelo iz naše unutrašnjosti, iz najskrovitijeg kutka našeg srca, gdje se je pažljivo povukao i sakrio. A On bijaše cijelo vrijeme tu, u sjeni, držeći budnim naš nemir i čežnju našega srca. Slijedi najljepši i najdirljiviji prizor cijele priče: Otac prekida sinovljevu 'javnu ispovijed'. Ne želi ga poniziti. Kako Otac gleda na grijeh, a kako mi ljudi! Otac nikada ne ide u detalje. Otac ne želi da itko opazi sina odrpana i ponižena. Očeva ljubav sažgala je svaki sud! Bog i čovjek: povijest naše nevjerne ljubavi. I opet će On, naš Otac, platiti račun, platiti krvlju našu nevjernost, našu izdaju; kao što će On u nebu napraviti slavlje za čovjeka koji se pokaje i vrati.

No, naša priča još nije završila. *A stariji sin bijaše u polju...* Može se osjetiti promjena u pripovijedanju. Dok je u prvom dijelu priče sve živo i dramatično, drugi dio prispodobe, u kojem je u središtu stariji sin, pomalo je mučan. Tu je još jedan sin koji mora pronaći put povratka očevoj kući. U Bibliji je poziv na obraćenje upućen najprije Izraelu: vjerniku, čovjek koji ide u crkvu, koji kaže kako vjeruje. Umišljenost u vlastitu pravednost tjera ga da otvoreno prigovori ocu: *Evo toliko ti godina služim i nikada ne prestupih tvoju zapovijed...* I Otac priznaje starijem sinu zasluge. Nije mala stvar kada se čovjek čitavi život trudi vjerno ispunjavati Božje zapovijedi. Kako je Otac dobar: on je ipak pokušao dobronamjerno protumačiti izljev gnjeva starijega sina. Ne, Božji puti doista nisu naši puti...

Teško shvaćamo Božje ponašanje. Za Boga je svaki čovjek, pa i onaj najnezahvalniji, najgrešniji, uvijek sin. *Jer sin mi ovaj bijaše mrtav...* Mrtav za ljubav, za milost, odrezan kao loza od svoga trsa, isključen iz života u Bogu. Tamo gdje Otac opet nalazi i prepoznaje svoga sina, trebamo i mi naći i prepoznati svoga brata. Zar se želimo isključiti iz Očeve radosti? Koliko radosti ima u zajedničkom životu s Ocem? Otac ne želi sinove koji su uvijek kod kuće, ali iznutra neslobodni, ljuti, povrijeđeni, oni koji evanđelje doživljavaju kao teret, a ne kao dar, svjetlo, radost i oslobođenje. Isus kaže kako se mlađi sin vratio kući. No, da li je stariji sin pronašao put natrag, nije nam poznato.

5. KORIZMENA (Iv 8, 1-11): *Imati Isusov pogled*

Ovaj evandeoski prizor oduvijek je oduševljavao ljude koji su se zauzimali za promjenu društvenih odnosa. Za njih je ovo ključni tekst koji osuđuje patrijarhalni oblik uređenja odnosa između muškarca i žene. Nije li tako nešto moguće upravo u takvim društvima? Žena je uhvaćena i njoj se sudi, dok muškarca koji je s njom sudjelovao u grijehu nitko ne spominje. Tu su zatim muškarci s kamenjem u ruci, dok je žena kao nezaštićena žrtva izložena brutalnoj praksi kamenovanja. Nije moguće ne prepoznati u svemu tome dvostruki moral muškaraca.

U prvi mah nije lako otkriti svu dubinu i dalekosežnost poruke ovog evandeoskog teksta. Čini se kao da Isus nije ništa 'revolucionarno' učinio. Pozvao je ženu da više ne griješi, ispravio je narušeni red, potvrdio opet ustaljeni poredak, legalnost, poštivanje zakona. Je li susret Isusa i preljubnice tek opis moralnog pada i prekoračenja ustaljenih moralnih pravila? Nipošto. No, pođimo redom. Ponajprije, valja uočiti kako ljude koji su Isusu doveli ženu-preljubnicu, ona zapravo i nije toliko zanimala. Trebala im je poslužiti kao šahovska figura u sučeljavanju s Isusom. Njihov cilj je bio jasan: natjerati ga u tjesnac i pokazati kako je nevjerodostojan. Zamka je spremljena: ili će priznati Mojsijev zakon i tako pridružiti se kamenovanju ili će stati u obranu žene i tako pokazati da krši Zakon. 'U Zakonu nam je Mojsije naredio takve kamenovati. Što ti na to kažeš? Isus se sagne pa stane prstom pisati po tlu...!'

Što li je pisao? Je li nam moguće odgonetnuti? Je to tek bilo 'uzimanje vremena' prije konačnog odgovora? Je li to bila simbolična gesta kojom se želi relativizirati 'slovo zakona'? Je li im htio poručiti da je mnogo važnije ono što je Bog napisao u naša srca? Kako ovoj gomili upaliti iskru humanosti?

Jedno je jasno: Isus ovdje raskida s *idolatrijom zakona*. Isus se protivi tome da zakon postane sredstvo porobljavanja, bezdušnog legalizma, posvemašnje jurisdikcije života, u kojem više nema mjesta za rizik, za slobodu, za oprost. On želi da zakon bude u službi ljudskog bića a ne da se pretvori u tiraniju koja uživa u vlastitoj moći. Za Isusa zakon nije krajnja svrha. On je radi čovjeka (usp. Mk 2, 27). Zakoni mogu biti dobri ili loši, ali je odlučujuće kako ih primjenjujemo.

Kamenje se nalazi najprije u našim srcima. Ono što ostaje nije ono što piše u zakonskim paragrafima, nego ono što živi u našim srcima.

Zato im odgovara: 'Tko je od vas bez grijeha, neka prvi na nju baci kamen.' Ili: 'A što bi vidjeli, kada bi zavirili u vlastito srce?' Umjesto da gledate izvan sebe i tražite osudu, pogledajte najprije u sebe i pokušajte razumjeti razloge zbog kojih ljude nešto čine u životu. 'A kad oni to čuše, stadoše odlaziti jedan za drugim, počevši od starijih.' Isus će ženi: 'Ni ja te ne osuđujem'.

Isus time stvara novo ozračje unutar kojeg treba sve sagledati. Kako ih poučiti da prestanu dualistički, crno-bijelo promatrati i dijeliti svijet? Kako im reći kako ne postoji uvijek moralna jednoznačnost u tome što je dobro a što zlo? Kako se odreći bahate sigurnosti kako mi znamo najdublje motive nečijih čina?

Preljub je najčešće odraz žalosne situacije braka u kojem nema ljubavi. Zato se iza preljuba često skriva krik za pomoć i očajno traženje ljubavi, a ne tek puka pustolovina i požuda. Isus želi da srce čovječje bude iskreno i da sebi prizna da nije tako pročišćeno i kako se svakome od nas može tako nešto dogoditi. Tek tada prestaje potiskivanje, odbacivanje, osuđivanje sebe i drugih. Tek tada uklanjamo strah koji nas čini okrutnima i uz milost Božju preobražavamo kaos naših nagona. Nitko ne bi smio biti sudac. Upravo ljudi koji su kompromitirani vlastitim slabostima i predani na milost i nemilost vlastitih loših navika, trebaju naše razumijevanje, podršku, rečenicu: 'I ti si vrijedan!' Nakon pada trebamo znati pomoći drugome da ponovno nađe mir, poljuljano povjerenje.

'Idi i ne griješi više!' – dometnu Isus. Biblijski stručnjaci kažu da je ovdje riječ o futuru (a ne imperativ!) i da stoga treba prevesti: 'Idi, i više nećeš griješiti!' Bilo kako bilo, Isus je vidio u ljudima nešto više od onog trenutačnog; vidio je u njima ono božansko i to mu je dalo snagu da za njih umre. Ljudi čekaju na pogled pun milosrđa i razumijevanja, a ne prijekora i osude. Sudačko oko ne uživa u opraštanju kao ni u nastojanju da se zagleda dublje u bit stvari. Jedino oko puno ljubavi utječe na duboke promjene.